

“PEDOFIL JEDNOM, PEDOFIL ZAUVIJEK” Prof. dr. G. Arbanas: “Osuđeni silovatelj djeteta u većini slučajeva se ne kaje zbog onog što je napravio, a najviše se boji povratka u zatvor”

9. RUJNA 2022.

foto: ilustracija, Canva

Oko 40 posto muškaraca u Hrvatskoj, koji su osuđeni na kaznu zatvora zbog seksualne zloupotrebe djeteta mlađeg od 15 godina su obiteljski ljudi, muževi koji imaju ženu i djecu!

Čak 90 posto pedofila, pokazuje psihijatrijska praksa, neće se pokajati zbog onog što su napravili. A 99 posto njih će krivnju za to što su silovali ili dirali dijete od pet, šest, deset godina, a pritom svjesno uživali – svaliti na žrtvu!

Takav će počinitelj u psihijatrijsku ambulantu kročiti ne zato jer se želi izliječiti od svoje opsesije. Neće ući ni zato jer želi prestati s njom. Ući će jer se boji povratka u zatvor, koji mu je bio ‘otriježnjenje’. I zato da se na sudu pokaže “dobrim” pa da mu se za kazneno (zlo)djelo smanji zatvorska kazna.

FOTO: PRIVATNI ARHIV

Sve to otkrio nam je izvanredni prof. dr. sc. Goran Arbanas, forenzički psihijatar i poznati liječnik Klinike za psihijatriju Vrapče. Podijelio je s nama iskustvo rada s osuđenim seksualnim predatorima djece za potrebe našeg [serijala](#).

Tko, takoreći iz zatvora, dolazi kod Vas u ambulantu?

Dolaze osobe koje su nakon odsluženja zatvorske kazne i probacije dobile psihijatrijsku mjeru liječenja od suda, da se moraju javljati psihijatru, kako bi se na taj način kod njih smanjio rizik od počinjenja novog kaznenog djela.

DOLAZE ISPUNITI ZAKONSKU OBAVEZU, A NE IZLIJEČITI SE

Dolaze li svojevoljno?

Da, dolaze svojevoljno. Sudac ili sutkinja pitao ih je žele li pristati na ovu mjeru. Doći će ovdje na tretman kako se ne bi vratili u zatvor ili kako bi im se zbog pristajanja na liječenje smanjila zatvorska kazna. Iskustvo pokazuje kako, nažalost, sami nemaju unutarnju motivaciju da se izliječe.

"NE POKAZUJU KRIVNJU I NE ŽELE SE IZLIJEČITI"

99 posto ljudi koji imaju pedofiliju, a koji dođu na liječenje, dođu zato što se dogovore na sudu ili žele dobiti raniji otpust iz zatvora. No sami nemaju unutarnji motiv da se izliječe. Oni se ne kaju za ono što su učinili. Naprotiv, krivnju prebacuju na žrtve, u ovom slučaju, djecu.

Prof. dr. Goran Arbanas, forenzički psihijatar i sudski vještak

Ovdje dolaze da ispune zakonsku obavezu. Baš kao i kod ovisnika o alkoholu – izliječit će se tek kada to sami požele. To se događa jako rijetko.

Razgovarate li s njima o kaznenim djelima zbog kojih su osuđeni, o posljedicama onoga što su napraviti žrtvama? Kaju li se za to što su učinili?

Razgovaramo o svemu. To je razlog zbog kojeg im je i dodijeljena ova mjera, da shvate posljedice svog ponašanja i stave ga pod kontrolu. No moram priznati da više od 90 posto počinitelja, a govorim za sve ove godine koliko radim s njima, ne pokazuje i ne osjeća kajanje zbog onog što su učinili.

Nitko mi dosad nije rekao: žao mi je, pogriješio sam. Oni u svojim očima nisu krivi. Krivnju svaljuju na žrtve i pritom traže brojna opravdanja.

**Forenzički psihijatar
prof. dr. Goran Arbanas:**

Brojke pokazuju kako su samo 4 posto počinitelja najtežih kaznenih djela duševni bolesnici. Ostalo nisu bolesni, već zdravi ljudi. Ne morate biti bolesni da bi bili zli, nemoralni i pokvareni.

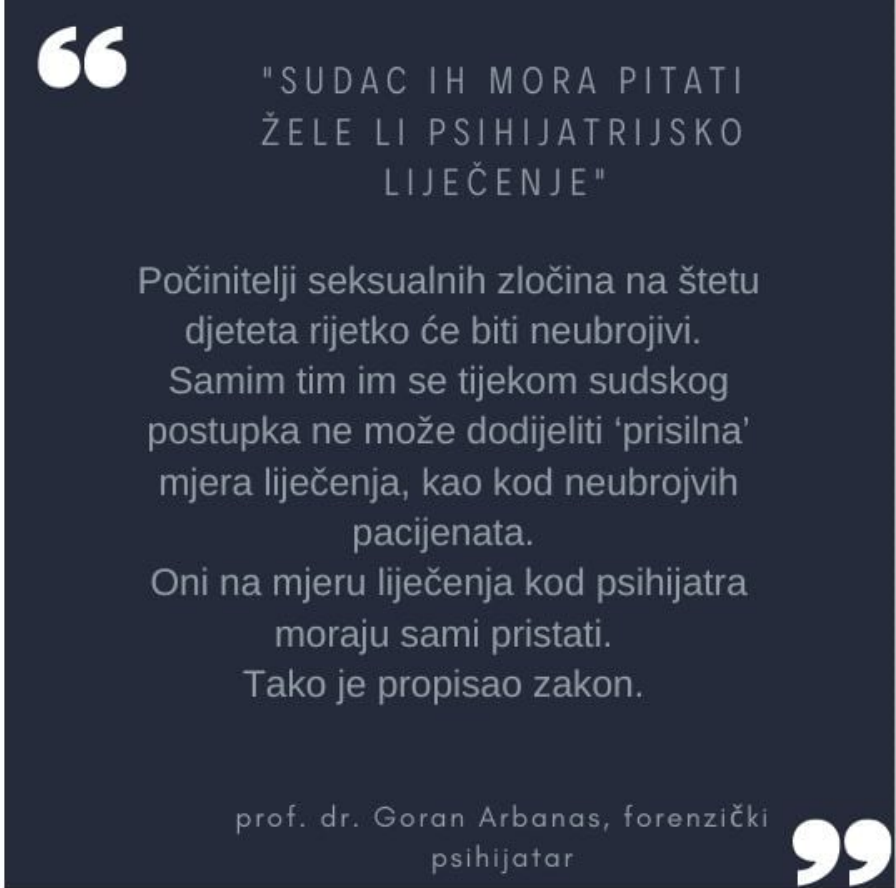
U cijeloj svojoj karijeri imao sam samo par slučajeva u kojoj su mi se osobe samoinicijativno javile, da su prepoznale kod sebe taj poriv i potražile moje stručno mišljenje jer su svjesne da osjećaju privlačnost prema djeci, ali da nikad, kako kažu, ‘ne bi prešli granicu i pristupili djetetu na taj način’.

No kod osuđenih osoba, koje dolaze na tretman po sudskoj presudi, kajanja nema, kao ni želje za promjenom.

POMNO PLANIRAJU SVAKI SVOJ KORAK

Pod kojim izlikama krivnju prebacuju na žrtvu, odnosno dijete?

“Dijete je krivo”, “ona me je namamila”, “sama je to tražila”, “ja nisam pedofil, slučajno sam naišao na taj sadržaj”. Na čudne načine se opravdavaju. Ali ne priznaju da im je žao.

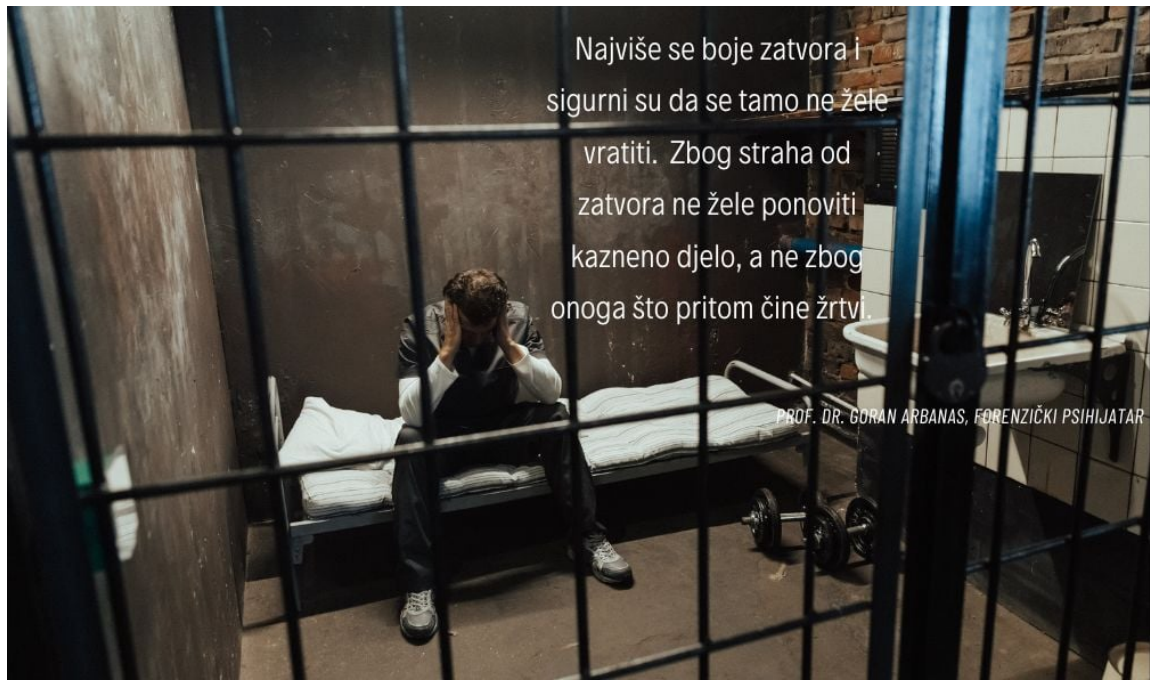

Mogu li na sudu biti procijenjeni neubrojivima?

Ovdje treba napomenuti kako počinitelji seksualnih kaznenih djela na štetu djeteta vrlo rijetko mogu biti biti procijenjeni neubrojivima. Sve njihove aktivnosti, naime, pokazuju kako su itekako proračunati i svjesni.

Pomno planiraju svaki korak. Otvaraju stranice i profile na društvenim mrežama, planiraju svoje ponašanje i djelovanje. Najčešće ne konzumiraju alkohol prije samog djela jer “moraju ostati skoncentrirani na ono što rade”.

Zato će rijetko biti neubrojivi, pa samim tim im se tijekom sudskog postupka ne može dodijeliti ‘prisilna’ mjera liječenja, kao kod neubrojvih pacijenata. Oni na mjeru liječenja kod psihijatra moraju sami pristati. Tako je propisao zakon. A razloge zašto pristaju sam naveo.

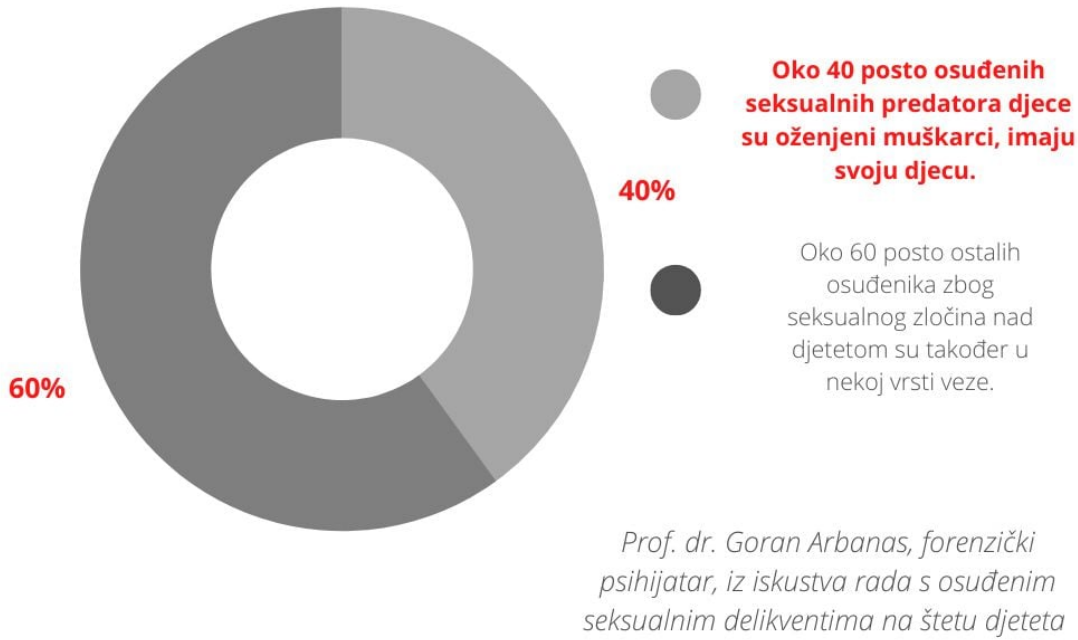
Može li ih išta potaknuti na promjenu, da opet ne postanu predatori kada se vrate kući iz zatvora?

Grubo ću reći da je to – zatvor. Najviše se boje zatvora i sigurni su da se tamo ne žele vratiti. Zbog straha od zatvora ne žele ponoviti kazneno djelo, a ne zbog onoga što pritom čine žrtvi. Njihovu orijentiranost na ono što ih privlači ne možemo promijeniti.

Nitko to ne može. U ovom slučaju, njih privlače djeca bez sekundarnih spolnih obilježja, djeca koja još nisu razvila grudi i druge znakove „odraslosti” – dlakavost spolovila, obline. Mi ih kroz tretman učimo kontrolirati nagon.

Kroz terapiju mi možemo počinitelja naučiti kako da taj nagon drži pod kontrolom, kako da se ne dovodi u situacije u kojima se neće moći kontrolirati. Tipa, da ne otvara stranice s dječjom pornografijom, da se kloni mjesta na kojima može doći u doticaj s djecom, kao što su plaža, škola, igralište i slično.

Predatori uglavnom ne žive sami

VIŠE OD 85 POSTO ŽRTAVA SU BLISKE POČINITELJU, DIRA IH ILI SILUJE OTAC, DJED, OČUH, STRIC

Ima li među počiniteljima obiteljskih ljudi ili su uglavnom samci?

Oko 40 posto počinitelja su obiteljski ljudi i imaju ili su imali djecu, a većina ostalih su također u nekoj vrsti veze. Inače, počinjenje seksualnih kaznenih djela u obitelji nije rijetkost. Najčešće djecu krivo učimo da se treba čuvati nekih ‘sumnjivih tipova’.

Moje radno iskustvo i iskustvo mojih kolega koji rade s djecom, žrtvama, pokazuje kako se najčešće treba čuvati najbližih: oca, djeda, strica, očuha, učitelja. Onih, dakle, ljudi koji nisu stranci već koji dolaze u bliski kontakt s djetetom.

Moje radno iskustvo i iskustvo mojih kolega koji rade s djecom, žrtvama, pokazuje kako se najčešće treba čuvati najbližih: oca, djeda, strica, očuha, učitelja...

PROF. DR. GORAN ARBANAS
FORENZIČKI PSIHIJATAR

VEĆINA ŽRTAVA SU DJEVOJČICE, A 99 POSTO POČINITELJA SU MUŠKARCI, UPOZORAVA PROF. ARBANAS

U Hrvatskoj više od 85 posto žrtava su osobe bliske počinitelju. Većina žrtava su djevojčice, a 99 posto počinitelja su muškarci. Nerijetko počinitelj žrtvu ucjenjuje, plaši, prijeti da će nauditi i njoj i drugim članovima obitelji ako ikome nešto kaže.

Što s muškarcem koji je silovao rođeno dijete i vraća se kući iz zatvora? Kako će njega izbjegavati žrtva, odnosno, obitelj?

U ovom slučaju, kada je počinitelj otac ili očuh, majka može od suda zatražiti zabranu viđanja, može se počinitelju oduzeti roditeljska sposobnost i primijeniti druge mjere koje su sudu na raspolaganju u zaštiti žrtve. Na taj način će se izbjeći susret i suživot s počiniteljem.

Nažalost, imamo i slučajeve u kojima se dijete povjeri majci, ali mu majka ne vjeruje. Tada su škola ili neka druga osoba kojoj se dijete povjerilo odradile onaj prvi važan korak, prepoznavanja težine situacije i prijave nadležnim službama. Danas je situacija nakon prijave ipak puno bolja negoli prije. Institucije reagiraju brže.

FOTOGRAFIJA JE SIMBOLIČNA, ILUSTRACIJA: PIXABAY.COM

Koliko su osuđeni seksualni predatori djece opasni nakon povratka u društvo?

Reći ću da svatko od nas posjeduje kontrolu nad svojim nagonima, pa tako i osobe koje su osuđene za seksualni delikt nad djetetom. Ako me pitate kako ih spriječiti da dođu u kontakt s djecom i kako ih udaljiti od prilike za kontakt s djecom nakon zatvora, odgovorit ću vam da je to pitanje koje otvara novo: koliko nekome možemo uskratiti slobode radi slobode drugoga, odnosno, kada društvo smije intervenirati u osobnu slobodu?

Mi ih kroz terapiju nakon zatvora naučimo kako držati nagon pod kontrolom, a nakon što terapiju završe, ostaje na pojedincu kako će naučeno primijeniti. Kad odsluži zatvor i odradi svu terapiju, osoba je svoju cijelu kaznu odradila i više nije dužna posjećivati psihijatra. Nakon toga, nema više ni zakonske osnove prema kojoj možete nekoga obvezati na nastavak liječenja. Za to bi trebalo mijenjati zakone.

ILUSTRACIJA

Iz Vašeg iskustva, koliko je izgledno da će ovakav počinitelj kazneno djelo ponoviti nakon povratka iz zatvora?

Iako je percepcija javnosti zacijelo drugačija, činjenica je da kradljivci deset puta češće recidviraju nego počinitelji seksualnih kaznenih djela na štetu djeteta. Neke brojke pokazuju kako otprilike 15 posto počinitelja seksualnih zločina na štetu djeteta recidivira nakon kazne zatvora.

Naravno, ovdje govorimo o prijavljenim i poznatim slučajevima.

Ako uzmemo u obzir da je seksualnih kaznenih djela zapravo 10 puta više nego što ih se prijavi, možemo pretpostaviti da je i brojka recidivista znatno veća od ove, službene. No, rekao bih, da veliku većinu zatvor toliko uplaši da više ne ponavljaju ova kaznena djela.

FOTO: PRIVATNI ARHIV

TKO TREBA LIJEČENJE, A TKO „SAMO“ ZATVOR

Koji je Vaš stav o odluci suda da umjesto kazne zatvora svoju kaznu odrade radom za opće dobro?

Nemam ništa protiv rada za opće dobro kao zamjene za kaznu zatvora, i osuđencima za ovu vrstu kaznenih djela, ali isključivo u onim pravnim subjektima u kojima počinitelj neće raditi s djecom i sigurno neće doći u doticaj s djecom ni na koji način.

Smatram da institucija, ustanova ili neki drugi subjekt pritom ne bi trebao znati tko im dolazi na probacijski rad, zbog eventualne stigmatizacije osobe, već smatram kako je velika odgovornost na probacijskim uredima da dobro odaberu odgovarajuće pravne subjekte.

Iako u javnosti pojam pedofila koristimo za sve one koji osjećaju seksualnu sklonost prema djeci, napominjete kako postoji razlika između „pravih pedofila“ i onih koji to nisu. Možete li objasniti?

Kod “pravog pedofila” motiv za pristup djetetu je uvijek seksualni. Njega će privući isključivo dijete bez razvijenih sekundarnih spolnih obilježja, odnosno znakova “odraslosti”.

Drugi počinitelji, koji su obiteljski ljudi, koje je dakle, privukla i odrasla žena, ali i dijete, nisu nužno i pedofili. Oni pripadaju ljudima koji mogu bolovati od nekih vrsta poremećaja, najčešće poremećaja ličnosti kao što su antisocijalni ili narcistički.

“Pravi pedofil” s djetetom će u seksualni odnos ući isključivo iz seksualnog motiva, dok će ovi drugi počinitelji u odnos ući i zbog drugih motiva, tipa osvete.

Radili smo niz istraživanja u Kliničkoj bolnici Vrapče na osobama koje su nam upućene zbog kaznenih djela seksualnog delikta prema djeci. Podatci su rekli kako je samo 15 posto počinitelja ono što se i u medicini naziva „pedofil“, što odgovara i svjetskim brojkama, dok 85 posto drugih počinitelja ima neki od poremećaja ličnosti ili nemaju duševnu bolest.

Za žrtve je, nažalost, svejedno, no mi kao struka moramo znati tu razliku, kako bismo konkretno pristupili počinitelju.

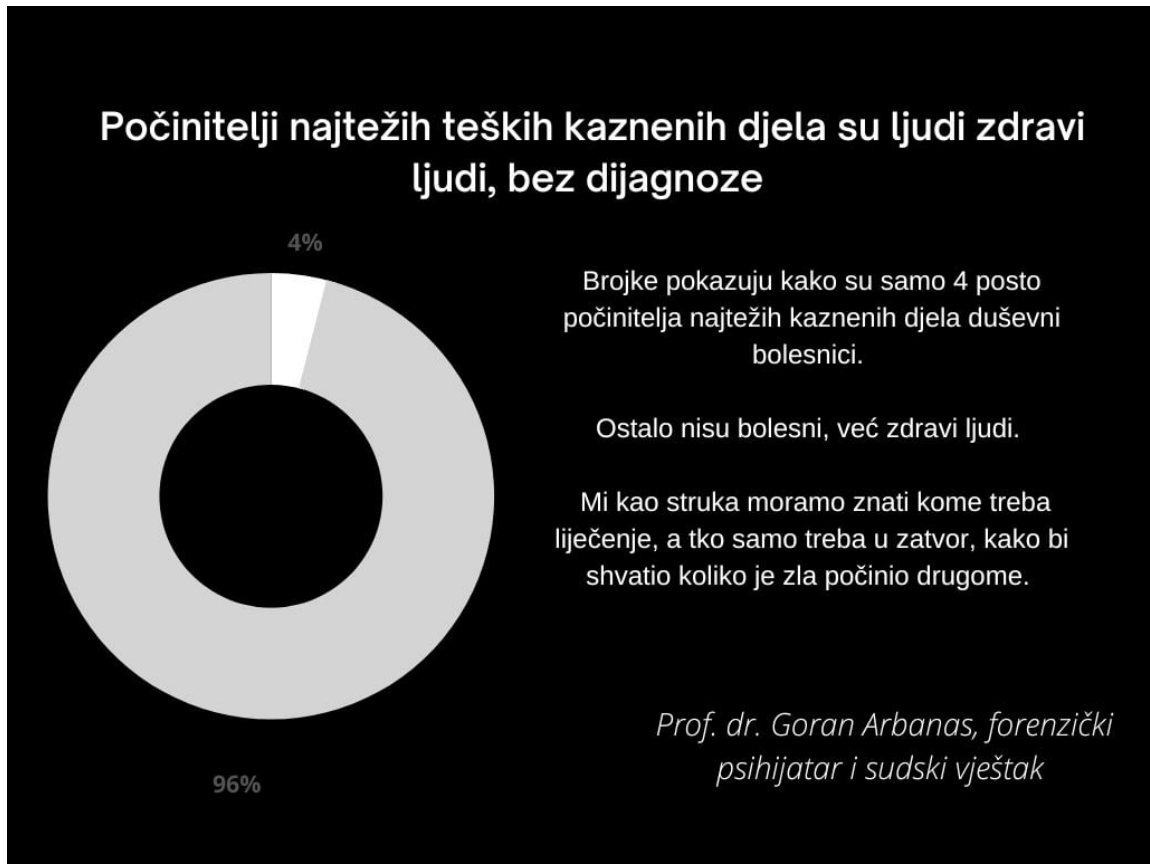
FOTO: ILUSTRACIJA

Zaključimo primjerom. Imate djevojku od 14 godina, koja već ima sekundarne spolne osobine (npr. grudi) i koja kada se našminka, odjene i uredi izgleda puno starije za svoju dob. Ona će seksualno privlačiti ljude i koji nisu pedofili, iako ima samo 14 godina. Uzmimo za primjer da je ona postala žrtvom jednog 20-godišnjaka, koji ju je grubo iskoristio i koji mora pred zakonom odgovarati.

Po medicinskim parametrima, bez obzira što ona ima samo 14 godina, a on 20, on nije pedofil.

„Pravog pedofila“ takvo dijete nikada neće privući.

Za žrtvu, ponavljam, nema razlike, nažalost. Ali mi kao struka moramo znati točno kako kome pristupiti, odnosno koju terapiju primijeniti u svakom slučaju zasebno. Podsjećam kako hrvatski zakon kaže da je svaki seksualni odnos prije 15. godine života kazneno djelo, odnosno da je svaka vrsta seksualnog odnosa, osim između vršnjaka, prema djeci mlađoj od 15 godina kazneno djelo.

To ne znači nužno da će svi počinitelji koji počinje to djelo prema osobi mlađoj od 15 godina biti pedofili.

Mi kao struka za svaki slučaj koji nam je povjeren moramo znati je li riječ o pedofilu ili osobi koja boluje od nekog poremećaja ličnosti. Ili ne boluje uopće.

Brojke pokazuju kako su samo 4 posto počinitelja najtežih kaznenih djela duševni bolesnici. Ostalo nisu bolesni, već zdravi ljudi.

Ne morate biti bolesni da bi bili zli, nemoralni i pokvareni. Na nama je zato otkriti kome zaista treba liječenje, a tko samo treba u zatvor, kako bi shvatio koliko je zla počinio drugome.

U nastavku našeg serijala donosimo priču o tome kako terapija s ovim osuđenicama izgleda u samom zatvoru. U posljednje tri godine iza rešetaka je zbog kaznenih seksualnih djela na štetu djeteta završilo novih 350 osuđenika, a u prosjeku samo 2 godišnje dobije mjeru psihijatrijskog liječenja. Zašto je to tako, otkrivamo u novoj istrazi. (www.icv.hr, Marija Lovrenc, foto: ilustracije, privatni arhiv)

Članak je objavljen u okviru programa poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije u serijalu: *“Pedofilija – bolest društva koja raste, a lijek se ne nazire”*.